

Endelig vil de fleste former for forstaltninger have en bivirkning på erhvervsudviklingen i form af udvikling af kompetence og viden på miljøområdet, der eventuelt kan danne grundlag for udvikling af nye produkter også til eksportmarkedet. Om sådanne bivirkninger er større, når ressourcerne anvendes på miljøområdet, end når de anvendes på andre områder, foreligger ikke belyst.

Nogle økonomiske virkninger af de enkelte foranstaltninger

Konferencen har ikke givet nogen omfattende og detaljeret belysning af de økonomiske virkninger af forskellige miljøindgreb, men på nogle områder kan de generelle virkninger og størrelsesordener af disse angives.

Kommunal spildevandsrensning

Den væsentligste økonomiske konsekvens er anlægs- og driftsudgifterne. Anlægsudgifterne ved at etablere anlæg, der har kapacitet til at fjerne ca. 80 pct. af kvælstofindholdet i spildevandet overalt, hvor der er tilsluttet mindst 1.000 personer (eller tilsvarende mængde spildevand fra virksomheder), er anslået til ca. 5,5 mia. kr. (1987-priser). Det svarer til noget over halvdelen af de samlede kommunale og amtskommunale anlægsudgifter i 1987. Anlæggene må forventes i første omgang at blive lånefinansieret. For befolkningen vil konsekvenserne dog være enten højere skatter eller brugerbetaling til finansiering af de heraf følgende renter og afdrag. Dette forudsætter imidlertid en så lang gennemførelsesperiode, at der ikke opstår flaskehalsproblemer i denne stærkt specialiserede del af anlægssektoren, dvs. mindst 6-8 år. En hurtigere gennemførelse - i den udstrækning det er teknisk muligt - vil medføre fordyrelser og øge risikoen for kvalitetsforringelser eller egentlige fejlinvesteringer.

Der vil være forskel på forholdet mellem omkostninger og miljøforbedring fra sted til sted afhængig af den eksisterende miljøkvalitet, de nuværende rensningsforanstaltninger osv. En hensigtsmæssig rækkefølge må derfor bero på en nærmere gennemgang af alle disse faktorer.

Industriens spildevandsrensning

Dette område har ikke været genstand for nogen større behandling på konferencen,

hvilket især hænger sammen med, at kvælstof og fosforudledninger kun i forholdsvis få tilfælde udgør en væsentlig miljøbelastning.

Landbrugets kvælstofbidrag

På konferencen har tre hovedmetoder til begrænsning af kvælstofudvaskningen fra landbrugsarealerne været drøftet.

1) *Bedre udnyttelse af husdyrgødningen*

Der er blandt eksperter enighed om, at der kan opnås en væsentlig formindskelse af husdyrgødningens bidrag til kvælstofureningen gennem udbringning af gødningen så sent som muligt, før frosten sætter ind, og med øjeblikkelig nedpløjning. Den væsentligste omkostning herved er investeringerne i større lagerkapacitet for husdyrgødningen.

Foranstaltninger af denne type formindsker ikke landbrugsproduktionen bortset fra de tilfælde, hvor de fører til, at landbrugsjord tages ud af drift. Derimod fremskyndes strukturtilpasningen i landbruget, fordi omkostningerne vejer forholdsvis tungest i økonomien for de mindre brug med animalsk produktion.

2) *»Grønne marker«*

Omkostningerne ved etablering af efterafgrøder består i øgede driftsudgifter i landbruget. Der skønnes ikke at blive tale om nogen nævneværdig produktionsnedgang.

3) *Kunstgødningsforbruget*

Der er nogen indikation af en vis overgødskning i landbruget. Denne kan nedbringes, og det er selvfølgelig økonomisk fordelagtigt for landbruget.

Yderligere reduktion af forbruget udover det eventuelle overforbrug og den reduktion, der følger af de ovenfor omtalte foranstaltninger (som kan være af størrelsesorden 80.000-100.000 tons), vil være forbundet med et fald i landbrugsproduktionen. Ved en behersket reduktion (af størrelsesordenen 15 pct. af forbruget) vil landbrugets indkomstnedgang være langt mindre end faldet i produktionsværdi, fordi der samtidig sker et fald i omkostningerne til gødskning. Indkomst falder imidlertid mere end proportionalt med reduktionen i gødningsforbruget. Det er således meget afgørende for de økonomi-